

Riktlinjer för placering i förskoleklass och grundskola

Hemkommunen, det vill säga den kommun där eleven är folkbokförd, ska ordna utbildning för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan.

Huvudprincipen enligt skollagen (2010:800) är att vårdnadshavarens val av skola ska styra placeringen av en elev vid en skolenhet. Vårdnadshavarens önskemål får dock inte gå ut över en annan elevs rätt till en placering nära hemmet (närhetsprincipen). När antalet elever som vill gå på en skola är större än antalet platser skolan erbjuder, måste kommunen från fall till fall bedöma vilka elever som har bäst rätt till en plats på skolan.

Om vårdnadshavaren inte lämnar in önskemål om skola, måste eleven placeras i en skola. Eleven har rätt att bli placerad i en grundskola nära hemmet enligt närhetsprincipen.

Det är kommunen som bestämmer hur många elever som får plats vid varje kommunal skola. Om det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen om en skola skulle ta emot alla elever som vill gå där, i form av exempelvis utbyggnad eller anställning av ytterligare personal, är det kommunen som avgör vilka elever som ska placeras i den aktuella skolan.

I det fall fler elever väljer en skola än det finns plats för kan kommunen behöva tillämpa lokala urvalsprinciper. Dessa principer får inte strida mot närhetsprincipen.

Grundläggande krav på urvalskriterier

Det behöver vara tydligt för elever och vårdnadshavare vilka urvalskriterier som kommunen kommer att använda sig av samt urvalsgrundernas prioriteringsordning.

Skollagen reglerar inte hur urvalet vid skolplacering ska gå till vilket innebär att kommunerna har ett relativt stort utrymme att själva bestämma vilka principer som ska tillämpas.

Skolväsendets överklagandenämnd har fastställt att tydlig information om vilka urvalsgrunder som kommunen använder sig av ska finnas tillgänglig för alla sökande inför skolvalet av förutsebarhets- och rättssäkerhetsskäl.

Dokumenttyp Riktlinje	Fastställd av Barn- och utbildningsnämnden	Beslutsdatum 2020-02-06 § 15	Giltig till Tills vidare
Dokumentansvarig Administrativ chef	Gäller för Barn- och utbildningsförvaltningen	Granskad/ reviderad 2024-06-13 §60	Diariennr. 2020-5 61 2024-23

Ett grundläggande krav är att urvalet sker på ett objektvt, sakligt och icke-diskriminerande sätt (HFD 2015 ref.50).
Urvalskriterierna ska tillämpas i ordning.

Närhetsprincipen

Närhetsprincipen innebär att en elev har rätt att placeras vid en skolenhet nära hemmet. Det kan finnas flera skolor i kommunen som anses vara belägna nära hemmet.

Vad som menas med uttrycket ”nära hemmet” är inte definierat varken i skollagen eller förarbetena. Enligt praxis (HFD 2015 ref 50) får innebörden antas vara beroende av de lokala förhållandena. Det får därför enligt domstolen i första hand vara upp till varje kommun att själv bestämma vilka kriterier som ska gälla. Kommunen behöver ta hänsyn till faktorer som till exempel elevens ålder och avståndet mellan hemmet och olika tillgängliga skolor. En elevs rätt att gå i en skola nära hemmet innebär inte att den elev som bor närmast en specifik skola ska ha företräde framför andra elever som önskar gå i samma skola. En elev kan ha nära till flera skolor.

I vissa fall kan flera skolor bedömas som likvärdiga ur kommunikationssynpunkt även om de inte ligger på samma avstånd från hemmet. Eleven får dock inte drabbas av en allvarlig försämring gällande skolväg.

Skola nära hemmet

Vilka kriterier som ska gälla för att en skola ska anses utgöra en skola nära hemmet behöver förtydligas i riktlinjerna.

Marks kommun är en landsbygdskommun, vilket innebär att många elever har behov av skolskjuts för att ta sig till och från skolan.

Kollektivtrafiken inom kommunen är begränsad utanför centralorterna varför många elever åker med upphandlad trafik. Skolskjutsorganisationen är uppbyggd i zoner vilket innebär att rätten till skolskjuts prövas mot den skola vars skolpliktsområde eleven tillhör.

Vid bedömning av om en skola är nära hemmet eller ej bör man utgå från samma avstånd som rätten till skolskjuts. För förskoleklass till årskurs 6 innebär det att alla skolor inom en radie på 3 kilometer är en skola nära hemmet, för årskurs 7 till 9 innebär det alla skolor inom 4 kilometer. Det innebär att elever kan ha flera skolor som nära hemmet.

För elever som inte har någon skola inom angivet kilometeravstånd är det den skola vars skolskjutsområde eleven tillhör som är elevens skola nära hemmet.

Urvalskriterier

Ordning	Urvalskriterium	Förtydligande
1.	Barn/elever med skyddade personuppgifter	Barn/elever med skyddade personuppgifter har företräde vid skolplacering. Detta gäller alla barn och elever som vistas i Marks kommun. Med elever med skyddade personuppgifter avses de elever som har beviljats sekretessmarkering eller skyddad folkbokföring. För elever som har skyddad folkbokföring är det inte möjligt att beräkna relativ närhet med hjälp av folkbokföringsadressen eftersom den adressen inte är känd. Denna grupp utgör en liten andel av det totala antalet elever.
2.	Syskonförtur (F-3)	Syskonförtur gäller för elever som har syskon i samma skola som går i årskurs F-3 om skolan ligger nära hemmet. Som syskon räknas helsyskon, halvsyskon samt så kallade "bonussyskon" alltså barn som är folkbokförda på samma adress men inte har samma vårdnadshavare.
3.	Relativ närhet	Den relativa närhetsprincipen innebär att om två elever valt samma skola och bara en av eleverna kan få plats, så har den elev som har längst färdväg till övriga alternativ företräde. Vid mätning av avstånd används samma metod som vid handläggningen av skolskjuts.
4.	Lottning	Om flera elever får samma relativ närhet till en skola ska det lottas mellan dessa.

Att frånga vårdnadshavarens önskemål

Kommunen kan frånga vårdnadshavarens önskemål om den önskade placeringen skulle medföra betydande ekonomiska eller

organisatoriska svårigheter för kommunen. Det kan handla att en elev har ett så omfattande stödbehov som skulle medföra ombyggnationer vid den sökta skolan och att det finns en annan skola som uppfyller elevens behov.

Det kan också handla om att skolan saknar plats för alla som vill gå där. I sådana fall måste kommunen ha urvalsregler för att kunna avgöra vilka som ska få plats. Vilka sådana urval kan vara saknas information om i skollagen men genom olika rättsfall har ett antal kriterier fastställts.

I Mark har verksamhetschef via delegation rätt att fatta beslut enligt andra stycket i lagparagrafen. Beslutet kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Barn/elever boende i annan kommun

Elever boende i annan kommun som har syskon som redan går i Marks kommuns skolor behandlas så som elever folkbokförda i Mark enligt urvalskriterium 2, syskonförtur. Elever som gått årskurs 6 i en av Marks kommunala skolor har möjlighet att söka till årskurs 7 på samma sätt som elever folkbokförda i kommunen.

Vid skolplacering vid andra tidpunkter kommer barn från andra kommuner tas emot i mån av plats.